

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU DEL "CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA,"

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Gerona	1	pesseta trimestre
Fora	1'25	id. id.
Estranger	1'50	id. id.
Un número 10 céntims		

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
SABATERIA-VELLA 2-1.º

ANUNCIOS Y COMUNICATS
Preus convencionals

De tots los llibres, folletos, etc., que s' remetin
á la Redacció, se 'n donará compte en lo Setmanari

Any 3.º

Diumenge 2 de Febrer de 1896

BIBLIOTECA PUBLICA
GIRONA

Núm. 94

SECCIÓ GENERAL

QUINTAS

Prometerem en lo número passat ocuparnos avuy de la Circular del ministeri de la Governació, en la que se dictan reglas y se fan las prevencions necessarias á fi de dar satisfacció á la opinió, justament indignada en presencia dels abusos que se denuncian en va. Aixís ho diu textualment la circular de que ens ocupém.

La circular á que nos referim ve publicada en la Gasetta del 23 del corrent y en ella comensa lo Ministeri que la suscriu, per reconeixer que la extensió y gravetat del mal durant los últims anys excedeix á tota ponderació, afegint que 'l Govern está decidit á conseguir que en l' any actual las operacions de la quinta se practiquin en forma estrictament legal, ó á satisfacer en altre cas las llegítimas reclamacions de la opinió ab l' empleo de tots los medis represius de la ley sense contemplacions de cap clase.

Reconeix després la rahó ab que reclama alguna provincia contra la desventatja que li produheix el que se compleixi la ley, ja que aixís ve á contribuir en major proporció que las demás, y confessa que 'l govern ha fet tot quan á pogut al resoldrer los expedients d' exencions y cita las disposicions que per evitar aytals abusos se han dictat.

Gran cosa es que lo Govern reconegui que algunas provincias tenen rahó sobrada en reclamar, més si la rahó els hi sobra y es una veritat la desproporció ab que han contribuít en la última ó últimas quintas, perquè no se revisan els expedients dels dos anys últims? No sería per ventura possible indagar ahont y quant se han comés aquets abusos en compte de donarlos com á certs y deixarlos sense correctiu, com ho fá en la esmentada circular? Es just que se procuri en lo succeciu evitarlos, pero ho es també, y axó sería lo llógich que se fessin tornar á sas casas als soldats que avuy serveixen y que algunas provincias han donat de més.

Vegínse ara las reglas que se han dictat:

1.º Los talladors devant l' Ajuntament serán sargentos, ahont hi hagi guarnició, conforme á l' art. 76 de la ley, á quin efecte, sense cap excusa, els alcaldes solicitarán de l' autoritat militar de la localitat sa designació ab la deguda antispació. Los alcaldes dels pobles ahont no hi hagi guarnició farán igual sollicitut al governador militar ó comandant d' armas pera que pugui designar los sargentos que se trobin disfrutants llicencia temporal, ó en la reserva ó sona de reclutament, y á falta d' ells, pera que senyali personas del exercit, qualsevol que sia sa residencia y situació, que puguin desempenyar aquest comés.

Sols á falta de designació per l' autoritat militar, ó de concurrencia del designat, podrá l' Ajuntament confiar la medició á altres personas.

Al mateix temps solicitarán los alcaldes de la autoritat militar lo nomenament d' un oficial del exercit que presencie la talla, sens perjudici de l' asistencia dels oficials retirats de la localitat, á quins los Ajuntaments invitarán conforme á la ley, acreditantse en l' expedient aquesta invitació, aixís com la contestació de la autoritat militar á la sollicitut de designació de oficial y sargento.

Si al practicarse lo reconexement de la mida que prescriu l' art. 75 de la ley, se ofereix algun dubte sobre sa exactitut, l' Ajuntament disposará sa comprobació, y en el acte se faran las modificacions procedents, pogueu intervenir en dita comprobació qualsevol persona que per sos conexements pugui il·lustrar l' assumpto, sia ó no interessada en el reemplás.

2.º Feta per l' Ajuntament la classificació y declaració de soldats en la forma prescrita en el capitol 9 de la ley, los alcaldes remeterán al Govern de pro-

vincia una relació duplicada (1) de la quina lo Gobernador n' enviará una á la Direcció general d' Administració del Ministeri y ademés un resumen del resultat general en la provincia (2). En vista dels datos d' aquesta relació, ordenará lo governador la revisió de la quinta devant la Comissió provincial, usant de la facultat que li concedeix l' art. 82 de la ley, en tots los pobles en que racionalment degui suposarse sa conveniencia, sens perjudici de ferse ademés en tots aquells en quin hi hagi reclamació, y donant compte á la Direcció General de sas resolucions en aquest punt.

3.º Las sesiones que las comisiones provinciales dediquin á la revisió de la quinta serán precisament presididas per lo governador, sens que pugui escusarse de ferho mes que en casos extraordinaris, y donant compte de las rahons que l' hi hagin impedit lo cumpliment d' aquest deber.

La Comissió provincial invitará á la autoritat militar pera que, al fer la designació del metje que hagi de practicar los reconexements en unió del que ella nombri, formuli ademés una proposta en quina figurin mejtes militars ó civils indistintament y dintre de la quina fará la Comissió lo nomenament de metje tercer pera dirimir las discordias.

Acaba la circular afirmant que está lo Govern disposat á no transigir en aquesta materia, propositantse usar de la facultat que te d' enviar inspeccions extraordinarias, si l' actual reemplás no significa un adelanto en lo cumpliment de la ley, quedí á lo menos satisfeta la opinió per la inflexibilitat ab que se reprimeixin los abusos.

PRO PÁTRIA

A mils, á milers s' embarcan los soldats cap á Cuba com remats de bens cap á una fira; á milenars y á milions hi van las pessetas dels escanyats contribuyents espanyols, y tot perque l' escanyolit lleó pugui retenir un quant temps més entre sas urpas l' últim bossí d' aquell gran continent, que, descubert pera Colon, Deu confiá á Espanya pera que portés allí la llum del Evangeli y 'l pa de la civilisació.

La sabiduria de Deu resplandí com sempre al confiar á la Espanya dels Reys Católics la altissima missió de civilisar aquell mitj mon fins allavors ignorat, puig era l' únich estat del antich continent que reunia las condicions necessarias pera acometre tant inmensa com gloriósissima obra.

Y en efecte; la Espanya llavors era un Estat enterament católich, Espanya era un Estat format de varias nacionalitats constituídas ab fesomia propia, segons las lleys de la Naturalesa, y confederadas y enllassadas sens abdicar de sa personalitat, y per aquesta mateixa constitució era un Estat poderós, lo mes fort y potent d' Europa, puig contava entre sos elements als pobles més ríchs y civilisats d' aquella época.

Pero si Espanya reunia llavors condicions tant ventajosas, si sos elements los formavan pobles tan civilisats y ríchs com Sicilia, Nápoli y Cerdenya y Catalunya y Valencia y altres, tingué per altre part la desgracia de contar també entre aquestas nacionalitats, á la tan migrada com orgullosa Castilla, quin regne, merces á sa Reyna Isabel, espill de virtut y de fortaleza, sortí de la anarquia y de la deshonra y ab sa unió ab la corona d' Aragó sortí de la miseria y 's tragué 's alarbs de demunt, cosa que no havia pogut lograr en 700 anys de lluyta.

Aquella pompa odrida engraijá als cuchs del absolutisme; l' orgull y 'l carácter adulator castellá serví de ferm puntal á las inclinacions absolutistas dels reys d' Espanya, y anaren pujant per sobre de la senzillés y noblesa dels demás pobles, apoderantse de mica en mica de sa direcció. En nom de Deu s' ana-

ren destruint las lleys de la Naturalesa, convertint ab refinada traydoria aquella admirable unió de pobles lliures en un imperi de pobles esclaus; ab insaciable cobdicia se privá als pobles de mellor temperament comercial de negocijar ab América; ab despólich orgull, en lloch de civilisarse, conquistaren brutalment aquells paissos verges, y en lloch d' ensenyar ab l' exemple la virtut, s' introduhiren per tot arreu los vicis y las concupiscencias.

Degut al malehit orgull, en lo curt espay de menos de quatre sigles s' han emancipat Portugal y 'l Rosselló, Sicilia Nápoli y Cerdenya, las possessions de Flandes y Paissos Baixos, Gibraltar y Malta, Atenas y Neopatria; s' han perdut las factorias de la costa d' Africa y Alger y aquell inmens continent americá quals pobles, convertits en repúblicas independents, esperan avuy á Cuba, que lluyta per esmunyirse d' aquesta Espanya centralista.

L' orgull castellá, pare y sostenidor del centralisme d' aquesta política anomenada lliberal que es lo modern absolutisme, mil voltas pitjor que l' absolutisme de Felip II y de Felip V, ha convertit l' Estat espanyol, algun temps semi-omnipotent, en un petit Estat de cuarta classe; aquella poma podrida ha podrit á tota la pila que no s' ha separat y avuy ha lograt posar á la nació tota al nivell en qu' estava 'l regne de Castilla en temps de son rey Enrich IV, poch anys avans d' unirse ab Aragó; de manera que 'ls historiadors de la época actual podrán copiar exactament la descripció que fa d' aquell regnat lo P. Mariana, dihent que impera com llavors l' anarquia y la corrupció més espantosa, que 'l bandolerisme enguantat domina, que es forsós lo curs de la moneda de baixa ley; es á dir, que hem tornat á aquella época. Pero allavors se trobavan en tant vergonyos estat solzament los del cor d' Espanya, pero avuy s' hi troba tota la nació.

¡Pro Pátria! crida tothom devant de la insurrecció de Cuba; pero la insurrecció creix y no es possible dominarla. Sols hi havia un remey pera salvar á Cuba, sols un medi pera que Cuba sia espanyola y la nació no tinga un daltabaix. Pero avuy no se 'n vol encare parlar d' autonomia, puig segons opinió dels patrioters s' ha de salvar «el honor nacional venciendo á los insurrectos.»

A grans mals grans remeys, diu l' adagi. Si es precis salvar l' honor nacional que 's salví, y si s' han de vencer los insurrectes, que 's vencin. Que 's formi un batalló sagrat de tots los quefes polítichs y de tots los xucladors de la gran antilla, que se 'n formi un altre de cacichs de totes categories, d' aquestos que per que ells tenen 300 duros pera salvar á sos fills, toleran las denigrants quintas; que s' abatallonin també tots los periodistas que diuen pestes de Martinez Campos perque no ha passat á Cuba á foch y á sanch; que s' apleguin la Comissió organitzadora dels Somatents de Catalunya y 'ls cabos patrioters que s' oferiren á guardar las donas y criaturas quan no quedés un jove á aquesta terra, y, capitanejats pel gran patriota Folch, que s' embarquin desseguida seguits de tots los altres patriotas de café. Formin plegats un cos d' exercit, y essent gent tota triada y duent á dins lo foch del patriotisme, no tindrán de fer sinó arribar á Cuba y vencer.

No hi altre medi de salvació ni cap més camí que un dels dos extrems. Si avuy Cuba cau vensuda, se tornarà á alzar demá, y mentres duri lo centralisme durará l' esperit d' independencia.

Cal, donchs, fer un esforç; cal que marxi aquest cos d' exercit pera purificar la atmósfera malssana que 's respira allí de separatisme y aquí d' immoralitat. Los que tornessin d' aquell exercit de gent ben escullida, vindrían purificats per los ayres del mar y l' oreig de la manigua. Son esperit bélich estaria satisfet ab lo llorer de la victoria, pero com haurian palpat las dificultats de dominar á un poble, vindrían disposats á proclamar, no sols l' autonomia de Cuba, sino l' autonomia de totes las regions espanyolas.

(1) Vegís en la Gasetta lo modelo n.º 1.

(2) Vegís lo modelo n.º 2.

Pero no s' aplicarà aquest remey, que á Cuba seguirém envianthi tot l' or y tota la sanch bona, quedant aquí no mes que 'ls bitllets d' un banch més ó menos pollat, y tota la sanch henémica d' aquells quo, havent conduhit á Cuba á la desesperació y á Espanya á la deshonor, cridan assentats en flonjas cadiras de brassos:

«¡Todo por la integridad de la patria!»

PAU COLOMER

Sabadell, 24 Janer, 1896

CRÓNICA

EXTRANGER

En la qüestió de la insurrecció d' Abisinia la premsa italiana s' ha dividit en dos parers completament oposats, los menos, los sensats, claman per la pau, demostrant que es lo mes convenient, y es á la vegada de facil obtindre ja que Menelick ha demostrat que está animat d' un esperit de concordia y que fins no essent lo mes débil, sosté la guerra per obligació. L' altre part de premsa, y es la major part, ve predicant la guerra, califica al soldat italiá de heroich y d' invencible, encisantse devant de la perspectiva d' un extensissim imperi colonial italiá á l' Africa. Sembla que las ideas del Govern italiá en aquesta qüestió son que no 's pot ni 's deu parlar de pau sense haver tingut avans una gran victoria. Per altre part lo rey Humbert ha firmat un decret declarant en estat de guerra la Erithera y totas las regions que 'n dependeixen. De tot això, lo mes rasonable es deduhirne que las negociacions empresas fracasarán, ja que s' imposarán condicions que farán la pau imposible.

Segóns las darreras notícies la petita guarnició de Makallech que; manada pel tinent coronel Galliano, ha detingut durant una mesada á tot l' exercit abissini, s' ha vist obligada á rendir lo fort per no tenir menjar, ni aygua per beurer: pero, en cambi de sa valentia, ha obtingut de Menelick los honors de la guerra, y els telegramas del general Baratieri diuen que aviat arribará al cuartel general. Ab una cortesia y ab una generositat que han produhit fonda impresió en tota Europa, lo Ras Makamen ha permès á la guarnició retirarse ab los honors de la guerra, donantli provisiones, tendas pels oficials y animals de transport. Per un refinament de caballerositat, acompanyá á la columna en sa retirada fins á trobar las avansadas del general Baratieri á fi de protegir-la contra qualsevol atach imprevisit d' alguna partida irregular de xoans.

Se assegura que 'l negociador Felta portá al general Baratieri una carta de Menelick que diu: «Envieume un plenipotenciari que sia de la meva confiança y podré ab ell tractar de la pau si això 'm convé; he deixat en llibertat á la guarnició de Makallech, essent aixis que m' era facil aniquilarla com la de Amba-Alaghi.»

ESpanya

Objecte de molts comentaris ha sigut la resolució que la comissió de relacions extrangeras ha proposat al senat dels Estats Units sobre la concessió de la beligerancia als insurrectes cubans.

Segóns telegrama de nostre representant á Washington aquesta resolució diu aixis:

«La deplorable guerra que s' ha promogut y 's sosté en la isla de Cuba ha arribat á adquirir tal importancia, que lo que allá passa interessa á tots los pobles civilisats. Pera fer menos horribles las consecuencias y estragos d' aquella guerra, es natural que regeixin en la mateixa 'ls procedirs que entre nacions civilisadas son de rigor; cambi de presoners, establiment d' hospitals, respecte als parlamentaris, concentració de trevas, etc.

La comissió proposa, donchs, al Senat que 's serveixi indicar á Espanya la conveniencia de regoneixer ella mateixa la beligerancia dels insurrectes de Cuba.»

Afegeix lo senyor Dupuy de Lome que á continuació 'l senador Maroto presentá una proposició demanant que'l Senat acordés posar al president Cleveland que demanés á Espanya que reconegui la independencia de Cuba, proposició que no obtingué altre vot favorable que 'l de son autor.

—Lo nomenament del general Arolas pera un càrrech militar á Cuba, ha donat que dir á molta gent que per un excés de zel monárquich no sabent oblidar las aficions republicanas d' aquell general. Ab la firma de *Un conservador*, *El Heraldo* publicá en tal sentit un article referent á dit nomenament, y aixó ha obligat á parlar al senyor Cánovas qui ha manifestat que 'l nomenament del general Arolas no obedi á la iniciativa del Govern ni del general Weyler, sinó á la del propi interessat que dirigí una carta petició al efecte al nou governador general de Cuba y Weyler se limitá á passar la carta al jefe del Govern. Aquest lo ensenyá á donya Maria Cristina, qui indicá que s' accedis al acte, dihent frases encomiásticas del mérit militar del general Arolas, refiantse en absolut de sa integritat.

—Lo jutje d' instrucció que entenia en la causa oberta per las denuncias del marqués de Cabriñana contra l' Ajuntament ha declarat acabat lo sumari, dictant auto de processament contra 25 personas, la major part regidors ó que ho han sigut, y alguns contractistas del Ajuntament com lo famós *Pepe el huevero*.

Per los centres oficials corre 'l rumor de, que serán reformadas las clonclusions del esmentat jutje.

—Es molt comentat un suelte que ha publicat lo periodich oficial dels carlins lo *Correo Español* en resposta á certs rumors de preparatius d' alsament á Navarra y á las Provincias Vascaes que han vingut circulant aquets dias per la premsa. Manifesta l' expressat periodich que lo que 's diu es pura calumnia; que 'ls carlins no preparan cap acte de forsa, y que don Carlos he manifestat solemnement que no creará cap dificultat al pais mentres estiga empenyat en una empresa de tanta dignitat nacional com la campanya de Cuba.

—La premsa fa grans alabansas de la comedia *Doña Perfecta*, de Perez Galdós, estrenada ad brillant éxit en lo Teatro de la Comedia.

—Lo Govern ha manat reconcentrar forssa de la guardia civil á la Coruña, á fi d' evitar manifestacions tumultuosas quan hi desembarqui Martinez Campos, si algú las intentava.

—Telegrafian de Sevilla que las 6.000 cigarrereras que han quedat en vaga per la clausura de la fàbrica de tabacos, recorren los carrers en actitud pacífica implorant la caritat pública.

Notícies

Oficials

AJUNTAMENT—Sessió del 27 Janer.—Se celebrá baix la presidencia del senyor Alcalde y ab asistencia de 15 regidors, prenguentse los acorts següents, després de llegida, aprobada y firmada l' acta de la sessió anterior.

Aprobar varis comptes per pessetes 99'25 y la distribució de fondos pera lo proxím mes que ascendeix á 39.069'75 pessetes.

Reformar las comissions del Ajuntament en la següent forma: *Gobernació*, Senyors Bajandas, Massaguer, Gumbau, Gimbernat y Ordeig.—*Foment*, Senyors Pol, Salvat, Canet, Sabat y Plá.—*Hisenda*, Senyors Vallés, Boixa, Botet, Cat y Estech y *Central*, Senyors Carreras, Garriga, Llapart, Prat y Auguet.

Aprobar lo plech de condicions pera la colocació de 25 metros de aceras, practicar la subasta diumenge dos de Febrer y nombrar pera presidirla al concejal senyor Sabat.

Nombrar per dos mesos, vuit individus pera la conservació dels arbres de la Devesa.

Encarregar al arquitecte municipal un projecte del carrer de Figarola y un plano d' ensanche de la plassa del Oli.

Nombrar maquinista del teatro á don Lleó Sabadi.

Dar per ultimadas las llistas de compromisaris.

Nombrar una comissió composta dels senyors Pla, Massaguer y Llapart pera que estudie la manera de despedir al batalló de Guipuzcoa.

Fer constar en acte el sentiment de la Corporació per la mort de don Enrich Claudi Girbal, cronista d' aquesta Ciutat.

Adquirir varios aparatos per l' arquitecto provincial y passar á la comissió corresponent una moció del senyor Boxa pera que s' estudie la forma en que se pot nombrar un ajudant per l' arquitecto.

Segóns sembla, la Diputació Provincial de Lleyda fou la primera de Catalunya que pará la atenció en la injusticia de que tantas vegadas hem tingut ocasió de parlar, respecte al excés ab que Catalunya ha contribuít ab la sanch de sos fills á la formació del exercit.

Ja en 31 del darrer Octubre, la Comissió Provincial, donant mostris de son patriotisme y de son interés per sos representants acordá cridar l' atenció de la Diputació sobre l' esmentat assumpto havent aquesta determinat lo dia 6 del següent Novembre elevar una rasonada exposició al Govern de Madrid, com ho feu lo dia 16 del darrer Deseembre.

Aquesta exposició, encara que hagi sigut enviada quan ja s' havían fet altres treballs ab lo mateix fi, es de molta importancia, perquè en ella hi constan diferents datos comparatius del número de soldats donats per cada provincia proporcionalment á sa població. Entre ells hi constan los següents per demés interessants: mentres la provincia de Lleyda dona un soldat per cada 147 habitants, la de Girona un per cada 124, la de Tarragona un per cada 144 y la de Barcelona un per cada 149, lo que dona pera Catalunya un promedi d' un soldat per cada *cent quaranta un* habitants. la d' Alicante ne dona un per cada 385, la de Córdoba, un per cada 274; la Corunya, un per cada 276; la de Jaén, un per cada 407; la de Pontevedra, un per cada 476, y la d' Asturias, un per cada *sis cents dos*.

Nos sembla que no 's necessita mes pera justificar las reclamacions que al Govern s' han dirigit, y pera condemnar la actitud de tants polítichs y periódichs que han vist indiferents aquesta injusticia, no dedicant á aquest vitat assumpto ni una centèsima part del espay que dedican á qualsevol *huelga* de cigarrereras ó á la relació d' execucions capitals, los uns, de balls y grans festas de societat, los altres.

—Hem rebut l' *Art del Pagés* periódich agrícola independent porta-veu de la clase agricultora y defensor dels interessos rurals. Agrahim la visita y ab molt de gust deixém establert lo cambi.

—Diumenge morí en aquesta ciutat la virtuosa esposa de nostre company don Ramón Gusinyer, director de *El Baluarte*. Lo acompanyém en lo sentiment.

—Lo *Teatro Regional*, revista catalana que 's publica ab luxo y magnífica ilustració, comensá á repartir la setmana passada al seus afavoridors lo drama de don Frederich Soler, *Lo Timbal del Bruch*. Ab aquesta obra van ja 55 las repartidas per la anomenada publicació.

—Fa ja tres setmanas que no rehem nostre company *La Veu de Catalunya*, també nos faltan molt sovint *La Verdad* de Tortosa, *Lo Catalanista* de Sabadell y *El Alcançe* de Santiago.

—S' ha publicat una nova edició del discurs llegit en la última sessió inaugural del Ateneo Barcelonés per son President don Angel Guimerá. Aquesta edició ha sigut costejada per 316 socis d' aquell ilustrat Centre y consta de 20.000 exemplars. Será profusament repartida per tot Catalunya.

—A Cassá de la Selva se ha constituít una Junta de la quina son presidents honoraris lo senyor Alcalde, lo Párroco y lo Jutje municipal y composta de tots los presidents de las societats, al objecte de reunir fondos per socorrer als fills de la població que son á Cuba y quedin impossibilitats, axis com á las familias dels que allí morin. La suscripció oberta ascendeix ja á més de 400 duros.

Felicitem á las autoritats y presidents de las societats de aquella població per la bona obra que estan fent.

—La Congregació de la Inmaculada, San Lluís Gonsaga y San Estanislao de Kosca celebrará demá passat á las 8 del mati, en la Iglesia de Nostre Sra. dels Dolors, sa acostumbrada comunió mensual. Celebrará la missa y dirigirá la paraula als congregants lo M.ltre. Sr. Dtor. don Ramon Font, Vicari general d' aquesta Diocesis.

—S' está arreglant l' empedrat de la baixada del Correo que ja convenia.

—Avuy s' exposarán al públich per terme de 15 dias en los baixos de las Casas Consistorials las llistas de jurats, dintre, quin termé podrán los vehins reclamar las inclusiones y exclusiones que creguin procedents.

—Lo segon diumenge d' aquest mes, dia 9, tindrà lloch en la casa de la Ciutat l' acte de clasificació y declaració de soldats pera 'l reemplás d' aquest any, deben los interesats presentarse personalment ab objecte de esser tallats, poguen exposar las exepcions que creguin procedents, no essentne admesa cap que no se alegi en aquell acte. si deixan d' assistir á n' aquell serán declarats prófugos.

—Hem rebut *Las flors del Calvari* y lo *Jesus Infant* de lo Rnd. don Jacinto Verdaguier de quinas obras parlarem ab mes extensió en lo vinent número.

—**FIRAS Y FESTAS**—*Firas* Dia 2 Febrer. Besalú y Calonge.

Festas—2 Castelló d' Ampurias y Palau Sabardera. 5 Cammany.

—**J. LLINÁS Y C.^a—BANQUERS.**—*Ciudadans*, 16.—Compran ab benefici cupons d' Exterior, Cubas y altres. Compran y venen valores al comptat. Reben ordres de Bolsa. Obren comptes corrents ab interés.

—**CAXA D' ESTALVIS DE GERONA.**—*Ciudadans* 16, y *Llebre*, 2.—Imposicions al 5 per 100 desde 10 pessetes.—Id. al 3'50 per 100 desde 1 pesseta.—S' admeten los dilluns, dijous y dissaptes de 9 á 1 y 'ts diumenges de 10 á 12.

Pera les devolucions los matexos dies y hores.—Se proporcionan gratis prospectes pera 'ls altres detalls.

L' UNIO AGRÍCOLA, INDUSTRIAL Y COMERCIAL.—*Emissió* de 20.000 accions de 125 pessetes una. En les oficines de la casa de banca J. Llinás y Companyia, queda oberta durant les hores de despatx que la matexa té establertes, la suscripció á les espessades *Accions*, y se proporcionan los prospectes y demés notícies que s' ecessin.

Carta desclosa

A mon amich y deixeble don Miguel Blay, escultor.

Volta parlarte en ma darrera carta, y no tingui temps, de la moda que aci regna, tocant á la arquitectura relligiosa. Es una moda originalíssima, que ara s' usa en molts parts. Se reduhix á seguir la definició de la paraula *Arquitectura*, segons lo diccionari de la Acadcmia. *L' art de construir edificis*. Indica sols un dels principals usos de la cosa, confon l' art y 'l geni ab l' ofici de manobre y mestre de casas. Millor estaria la definició, si digués, que la arquitectura es l' art expressiu de líneas y proporcions. Per experimentarho no s' ha pas d' anar gayre lluny.

¿Qué es lo que dona majestat imponent al interior de la catedral de Girona, á la iglesia de Sant Joan las Fonts, al monastir de Ripoll y á mil altres temples modelos que possehim en totes las comarcas? Las verticals, inclinadas y curvas, que divideixen y limitan los espays; aquestas no sols donan proporcions: desparten ideas de forssa, de elegancia, de magestat, de gracia, de calma, de repós, d' atreviment, de triomf; son signos y caràcters que clouen un sentit, que produheixen una impressió.

que 's construeix ara, aci y en altres pobles, es portat á per gent mansa, completament llega en lo gran art; per que no posseheixen cap coneixement de lo que tractan, no son artistes, ni arriban á constructors; sas obras no serán arquitectura, perquè en ellas no hi ha art, ni bellesa de línyes y proporcions; no hi pot haber combinació, ni nombre, ni mesura; no hi trobarás may aquell repós que experimenta quan la vista, la inteligencia y las afeccions quedan satisfetes; res d' agradable, que 't conngui, ni siga suggestiu; al contrari, esquelets desllodrigats, ó de proporcions esguerradas; sense crani, altres sens ulls, tots sense base, es dir, sense ni camas pera sostenirse.

Un arquitecte artista, y aixó per éll será lo mes natural y sensat, posará dignitat, armonía, sentiment, elegancia, en la obra mes petita, com á San Miquel del Mon per exemple; lo instint artístich li farà conéixer y sentir á primera vista lo que 's necessita perquè la construcció resulti estètica.

Un avuy tot aixó de sentiment y estètica y poesia y d' alzar cap al Cel, es arcaich, insufrible, y ha passat de moda; los drets individuals regeixen en totes las esferas. Y realment, ó som ó no som. ¿Quin dret tenen en Gallisá, en Doménch, Bessegoda, més que un vicari de missa y olla, mes que un poble que se ofereix á pagar la obra, y la vol lletja; més que un banquer com en Girona, que tot prenguent xacolata verbi gratia, se li ha acudit dibuixar una fatxada casulana y pagarla? ¿Què després se 'n burlan los crítics? Pitjor per lo poble murmura, perquè la obra resulta tonta, pesant, insuportable, detestable? Que murmuri. Jo tinch lo dret de mesura del meu gust, si 'm pago 'l gasto, si 'm ho diga la Academia de San Ferrán, la mestressa infalible de l'arquitectonich; á ella fou confiada la missió d' ilustrar á las provincies, *ite et docete*. ... aixis ho decretá aquell rey de la estupenda perruca, qual retrato conservan encara los municipis per vergonya d' élls.

¿Què n' airiam de lluny seguint per eix cami! tornemsen á las construccions d' Olot, es dir, refugiense á la iglesia parroquial, si volém respirar un moment. Prefereixo aquell barroch y botarut, al menos te quelcom de nou y de grandió, que aquell altar major de Joan Panyó, empastiat y tot ab color de mantega bullida, al menos alló recorda 'l geni de l'esperit. Dintre d' aquell temple hi há estátuas, y columnes y retxas, y antepits de ferro, dels temps en que florían las industrias artísticas y 'ls manyans d' Olot sense copiar cap delo del extranger produhian verdaderas obras d' art, de gran sabor local; obras admirables que avuy han desaparegut de tota la comarca, menos d' aquest temple, perquè 'l senyor que tenim ara, no 's deixa enganyar pels comerciants d' objectes.

Hi regna una confusió increíble, sinó que aixó ja son figas d' altre paner, es en las construccions particulars, però aquestos son més dret á representar un paper de mussol. Totlo que 's construeix en aquest moment, du la fesomia estúpida, s' hi veu clar de cos enter al pobre burgés que habita 'l edifici, ó 'l casada, tant si prevé de fabricant, com de sanch blava; tant si es menestral. Aixó há succehit sempre, y succehirá en totes las épocas, però en cap com aquesta; tot es degenerat, raquítil, malaltís, com la generació que ho infirma.

Desde 'l *parque* al pont de ferro, á la carretera de Girona, en altres punts de la vila, no hi veurás més que caixons ab fots, com ne deya 'l malaguanyat Vayreda. Colomars ab habitació de colomayre, podria afegirse.

Al cementiri la cosa transpassa 'ls límits de lo increíble. Me requeixo també á las construccions particulars. Ni vull parlarne, que causa pena.

Afortunadament, en mitj de tanta decadencia hi há encara algunas personas que pensan. La casa del marqués d' Aguilár es artística, proporcionada y vistosa, llástima que per aquest pahís sege adoptat 'l estil árabe; hauria anat millor lo górich catalá, tant voltas mes propi.

La del fabricant don Joan Capdevila es una lliadó ben donada als tontos d' aquesta població. Aquet senyor confia 'l projecte á un verdader arquitecte, quin habentse de subjectar á un peu fort, especie de budell, y á uns archs brutalment desproporcionats, hi ha tret un partit inmillorable, ha deixat una casa digna y magnífica. La fabrica de don Joseph Esquena, també 's distingeix de las altres á San Joan, per sas proporcions, elegancia y solidesa y al arte cristiano construeixen un mirador ó observatori que resulta grandió, y agrada molt més que 'l resto del edifici.

Encara quedan en la vila dos casas antigas, la del senyor Solá y la d' en Vayreda, que no han arrendat, ni crech que ho fassin, los baixos per botigas de llauner, barberias y magatzems de vi. Si jo 'm tractés ab 'l aristocracia d' aquest poble, diria als consols que 'l gobernan; feu desembarassar la iglesieta costejada y consagrada pel gran bisbe Lorenzana, ideada per Ventura Rodríguez, la mes bonica y esbelta d' Olot: es una dependencia del municipi, serveix de magatzem de vi desde la darrera guerra; si ho feu, que us costará ben poch restaurarla, merexereu 'l aplaudiment dels amants del art, 'l art aixeca 'l esperit á la regió serena de lo bell y de lo estètic; no permeteu més que aquell recort de celebre bisbe siga 'l celler de Baco; si no tenen lloch per posar lo vi, que 'l tirin al Fluviá.

L' Ajuntament ha acordat donar á un dels carrers nous, lo nom de Joan Panyó. Es un acort digne de llohansa 'l honrar la

memoria del gran decorador y arquitecte que fou nombrat, á proposta del bisbe Lorenzana, per la academia de Bellas arts de Barcelona, director d' aquesta escola de dibuix en 1783 y deixá en nostra vila obras de cap de brot com la famosa pintura de la cúpula del Tura y tantas allres.

Avuy aquets que van y venen de Paris, en las obras de Joan Panyó hi troban cosas de primer ordre, te molts punts de contacte ab en Pubis de Chabannes. Te encara molt mes mérit que 'l célebre decorador de Paris: á n' aquest tothom l' aplaudeix y li pagan las obras á preus fabulosos, al pobre Panyó li feyan pintar un quadro de vuyt pams per cinch pessetas, sinó que li pagavan la tela y los colors; pintava sol, apartat de tot centre d' art. Tal volta 'ls angels li feyan companyia porque per pintar aquell de la cúpula y de la petxina del Tura se nessessita véurels y parlarhi.

JOSEPH BERGA.

Otot, Janer 1896.

SECCIÓ LITERARIA

LA BARRETINA

¡Féuli lloch, que com un sol vé la roja barretina!
y es segú mal espanyol,
quí de deu horas al vol en veyentla 'l cap no inclina.

Desde 'l cim del Pirineu fins á la plana de Vich, son domini estén, arreu; sempre honrada la veureu tant pel gran, com pel mes xich.

No es altiva ni orgullosa, puig sols en fer be s'afana: y es que está tota joyosa de ser la pubilla hermosa de la terra catalana.

Es valenta com un bran y sols son valor exposa si algú vol ferla esclau; pro en las festas de la Pau es 'l insigne gtoriosa.

Encar' hi há qui ab mala manya ó pot ser per mals concells al sol fi d' armar maranya. la vol fer fugir d' Espanya... mes aixó, no ho veurán ells!

Aquí te las sevas glorias que guarda 'l pagés, feixuch, com reliquias, sas victorias; y á Girona te memorias, y sos fills, braus, te en lo Bruch,

Ella va aixugar lo plor de l' alegre Andalucía, quant un jorn de trist recort! veyá pérdres son tresor y acabada sa alegría.

Ella á l' Africa, valenta; pundonorosa, atrevida com aquí la rahó alenta, va volguer donar exemple despreciant la seva vida.

Ella al moro va probar que no en va es son color roig quant la volen insultar; quant á Tetuán vá entrar lo moro fuigí, com boig.

Ella á Cuba 's presentá defensant la integritat del territori cubá; que may Espanya tindrà un fill que li sigui ingrát.

Aixis sab, sense quimera, y per xó no s' amohina, que si algú li arma broquina al devant d' Espanya entera anirá la barretina.

¡Féuli lloch, que com un sol vé la roja barretina!
y es segú, mal espanyol,
quí de deu horas al vol en veyentla 'l cap no inclina.

LLUIS MATAS Y CARRÉ

A voltas veig passar somrient y alegre lo món pel meu costat,
y jo estich trist, tant trist que en mas miradas no hi ha de llum ni un raig.

Ningú 'm diu res, la boja comitiva me veu y allarga 'l pas.
y jo penso al notar sa indiferencia:
¡Are 't deixa sofrir... per caritat!

SALVADOR ALBERT.

SECCIÓ RELIGIOSA

SANTS DE LA SETMANA.

Dissapte 1—S. Ignasi y s. Cecili, bisbes y mrs.
Diumenge, 2—La Purificació de Nostra Senyora.
Dilluns, 3—S. Blay b y mr. lo beato Nicolau.
Dimars, 4—S. Andreu Corsino y s. Rombert bd, y cfs.
Dimecres, 5—Los sants martirs del Japó.
Dijous, 6—Sta. Dorotea y sta. Revocata.
Divendres, 7—S. Romualdo ab. y s Ricardo rey.

QUARANTA HORES.

Avuy se troban en la iglesia del Hospital.
Demà comensarán en la iglesia de la Congregació.

SECCIÓ COMERCIAL.

Mercat de Girona del día 25 d' Janer

Especies.	Mesures.	Pesetes
Blat.	QUARTERA DE 80 LITRES.	13'
Mestall.	»	10'50
Orat.	»	7'25
Segol.	»	9'05
Civada.	»	6
Besses.	»	10'
Mill.	»	11'
Panis.	»	10'
Blat de moro	»	10'00
Llobins.	»	7'50
Fabas.	»	10'00
Fabó.	»	11'50
Fassols.	»	23'
Monjetes.	»	22
Ous.	Dotzena.	1'

COTISACIÓ Y CAMBIS

DIA 31 DE JANER DE 1896

EFFECTES PÚBLICHS

Interior.—(fi de mes).	00'00
Id. (fi de próxim).	64'32
Exterior.—(fi de mes).	00'00
Id. (fi de próxim).	73'72
Amortisable.	79'00
Billets hipotecaris.—Isia de Cuba.—emisió 1886.	94'28
» » » » 1890.	82'00

—ACCIONS—

Banch Hispano Colonial.	00'00
F. C. de Tarragona á Barcelona y Fransa.	21'60
» de Medina, Zamora, Orense á Vigo.	8'40
» del Nort d' Espanya.	25'10

—OBLIGACIONS—

F. C. Almansa, Valencia y Tarragona.	80'00
» T. B. y F.—6 por 100.	93'65
» » » —3 por 100.	54'33
» » » —no hipotecadas.	88'65
» Medina, Zamora, Orense á Vigo.—3 por 100.	31'75

—CUPONS—

Cubas.	benefici	15'00
4 per 100 Exterior.		18'50
Interior y amortisable 1.º Enero 1896.	dany	60'00

—GIROS—

Franchs.—8 dias vista.	21'06
Lliuras esterlinas.—90 dias vista.	30'55

Telegrama de la casabancaria J. LLINÁS Y C. —Girona.

GRAN COLMADO DE 'N PERE GELABERT
CIUTADANS 4.—GERONA.

TEMPORADA DE CUARESMA

Se ha rebut en aquest establiment un variat surtit de conservas de peix, hortalisas y fruits al natural. Ademès una varietat de articles propis de la temporada á preus sumament reduits y de primera calitat, especialment formatges de totes clases, género que tant se falsifica avuy die, rebut directament de las millors y mes acreditadas casas de Suiza y Holanda.

Llegitim y superior BACALLÁ D' IRLANDA Y ESCOCIA
SAYTONS (boquerons) exquisit peix de Andalucía.
DÁTILS DEL ELCHE.—MOSCATS DE BARBERIA.

Establiment tipogràfic de Manel Llach.
Ferrria Vella.—Girona.

SUCURSAL JUNCOSA

13 Plassa de la Constitució 13,
Gerona

DESPATX CENTRAL
10 FERNANDO VII 10
BARCELONA

Aquesta antiga y tan acreditada casa se dedica unicament al comer de XACOLATES, SUCRES, CAFÉS y THÉS.

Reb directament los llegítims sucres de la isla de Cuba, els cafés de Puerto-Rico HACIENDA, MARTINICA, MAYAGUEZ, MOCA y CARACOLILLO de CEYLAN; de aquí el gran consum qu' es fa d' aquets articles.

Aquesta casa torra diariament lo café y se distingeix per la qualitat y puresa d' ell.

Recomana que per obtenir un bon café aromático y fort se usin las barrexas en iguals parts del MOCA y PUERTO-RICO, aixis com lo CARACOLILLO y MOCA, evitant sempre que bulli puig que deu ésser una pura infusió.

Gran surtit de THÉ del Nort de Xina y del Japó. Aquesta excelent beguda sols pot obtenirse en las clases ditas ORANGE (Carte Rouge) LIPTON, ORANY PECCO, MENTANGE.

Especialitat en lo SOUCHONCH. Aquesta classe es el mes fort y deu emplearse en menos quantitat de la que generalment se usa; una lliure de THE SOUCHONCH equival á 4 lliures d' altres thés.

MAXIM FERNANDEZ

PERRUQUER DE S. M.

Aygua Minóxima vegetal pera tenyir lo cabell. No te rival en lo men, perquè á més de sos efectes marevellosos, no toca ni perjudica la pell en lo més mínim.

Aquest assombrós y sorprenent específich, se ven en dita perruqueria.

24, RAMBLA DE LA LLIBERTAT 24,
GERONA.

Grans rebaxes al engrós.

També s' troba de venda en dit establiment la

TINTURÀ ABISINIA INSTANTANEA

IMPREMTA Y ENQUADERNACIÓ

DE

MANEL LLACH

FERRERIA VELLA, 5.—GERONA

Impressió de tota mena de treballs tipogràfichs; sobres, papers comercials, factures, esqueles y tot lo referent á la Imprempta.

Sobres comercials de color á

5 PESSETES LO MIL

Ferreria Vella 5.—GERONA

EDICIÓ DE PROPAGANDA
DEL COMPENDI DE LA

DOCTRINA CATALANISTA

PREMIAT EN LO CONCURS REGIONALISTA

del "CENTRE CATALÀ, de Sabadell

Aprobat per la Junta Permanent de la Unió Catalanista

Tirada 100.000 exemplars

Forma un opúscul de 32 planes en octau, d' esmerada impressió sobre paper satinat y ab cuberta de color.

PREU: 15 céntims.

Les demandes al engrós al Secretari del «Centre Català» de Sabadell.

OBRA NOVA

DELIBERACIONS

DE LA

Primera Assamblea General de Delegats

DE LA

Unió Catalanista

CELEBRADA EN MANRESA EN LO MES DE MARÇ 1892

Aquesta obra, que conté la llista de Delegats de la Assamblea, discursos que en ella s' hi pronunciaren y llegiren, y las bases definitivament aprobadas pera la Constitució regional catalana, se ven al preu de DOS PESSETAS en la llibreria de Don Joseph Franquet, carrer de l' Argenteria, Gerona.

NARCÍS GRAU

PERRUQUER

Ofereix los seus serveys al públich. Especialitat en perruques y postissos.

RAMBLA DE LA LLIBERTAT 13, PRINCIPAL

MEDICAMENTS ACREDITATS

RECOMENATS PER LA CIENCIA MÉDICA

Xarop d' Hipofosfats GIMBERNAT

Lo mellor dels tónicos reconstituyens coneguts, desperta la gana, cura l' anémia, clorosis (colors tristos), malalties medulars, histerisme, insomni; d' efectes sorprenents en las convalecencias: Ampolla 10 rals.

Vi restaurador GIMBERNAT

Probes repetides fetes per distingits facultatius han demostrat qu' era lo «Restaurador» per excelencia, pera combatre l' escrofulisme (tumors frets) raquitisme, caries dels ossos, linfatisme, tisis, debilitats hereditaries ó adquirides, vellesa prematura y totes les malalties quina causa sia la debilitat ó falta de nutrició.

Te un gust agradable, de manera que en comptes de repugnar al malalt, aquest lo pren ab gust. Ampolla 12 rals.

Vi de nou de kola GIMBERNAT

Considerat com aliment poderós d' economia, regulador del cor, estimulante de les funcions digestives y despertador de tot organisme empobrit: Preu 8 rals.

SE VEN AL ENGRÓS

Farmacia del autor Conde del Asalto, 14.—BARCELONA
Al detall en totes les farmacies.

BANH VITALC DE CATALUNYA

Companya general de segurs sobre la vida establerta á Barcelona

CAPITAL SOCIAL

10.000.000 DE PESSETES

Capital suscrites fins al 31 Deembre 1893	87,949,791'98 ptes.
Actiu en idem.	15,337,928'87 »
Sinistres pagats fins á idem.	32,82,316'69 »
Reserves ó fondos de segur á idem.	4,178 675'62 »

Les principals classes de segur son:

Vida entera.—Capital pagador á la mort del assegurat, á la seva dona, fills ó qualsevol altre persona designada anteriorment.

Miata.—Capital pagador al assegurat si viu lo die fixat; ó, immediatament d' ocórrer la seva mort, á la persona designada per ell mateix.

Terme fixo.—Capital pagador en lo die fixat sia al assegurat ó als seus hereus. En cas de mort del assegurat s' acaba lo pago de les primes.

Aquestos segurs participan en un **50** per **100** dels beneficis de la Companya.

SEGURS DE CAPITAL APLASSAT

Segurs temporals.—Segurs de sobrevivencia

SEGURS MIXTOS A CAPITAL DOBLAT

Rentes Vitalícies.

Delegat General á n' aquesta provincia:

Joseph Coderch y Bacó, advocat.—GERONA.

ESTABLIMENT

DE

Don Francisco Sabater

SOMBRERERIA

S' han rebut las últimas novetats pera la próxima temporada; los prens sumament económicos.

CAMISERIA.—SASTRERIA PER NOYS

Especialidad en trajés pera col·legials

3, Rambla d' Alvarez, 3.

FONTBERNAT---Callista

—(Ulls de poll)—

S' ARREGLAN LOS PEUS Á DOMICILI

PROGRÉS, 23---Perruqueria.

LA PREVISION

Primera Companya Espanyola dedicada exclusivament á
SEGURS SOBRE LA VIDA AB PRIMA FIXA

Dormitori de Sant Francesch, 8, principal.—BARCELONA.

Agent á Gerona—BEATAS, 2

D. Narcís Boada y Guytó

FILL DE FRANCISCO VILARDELL Y COMP.
SALT

Molí Fariner

Sistemas AUSTRO-HUNGAR y de MOLAS

Tant per l' un com per l' altre sistema se fan las moltas á preus sumament modichs.

SABATERIA

DE

JOSEPH M. VENTÓS

Calsat pera senyors, senyoras y nens.
Especialitat pera 'l que s' encarregui expressament.

ESTABLIMENT Y TALLER

DE

PAU CASSÀ

PINTOR Y EMPAPERADOR

Magnífichs mostruaris de papers pera decorar habitacions desde 25 céntims á 30 pesettes la pessa.

Cromos, motllures, transparents y cuadros

Novetat, bon gust y economia

Gerona.—Baxada del Pont de pedra, 14

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU

del «Centre Catalanista de Gerona y sa Comarca»

Redacció y Administració: Sabateria Vella, núm. 2.-1.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:

Gerona.	1	peseta	trimestre
Fora.	1'25	id.	id.
Estranger.	1'50	id.	id.

Un numero sol, 10 céntims